

NOTĂ DE INFORMARE

BRIEFING NOTE | DECEMBER 2011 | ISSN 1831-2411

**Denumire originală în limba engleză:
„Shaping lifelong learning: making the most
of European tools and principles”**

Configurarea învățării pe tot parcursul vieții: folosirea cu maximă eficacitate a instrumentelor și principiilor europene

O implementare încununată de succes depinde de o bună înțelegere a modului în care se relaționează acestea

În timp ce schimbările rapide amenință să depășească competențele unei forțe de muncă și Europe aflate în plin proces de îmbătrânire, dezvoltate în direcția unei societăți bazate pe cunoaștere, Uniunea Europeană, alte țări europene ⁽¹⁾ și partenerii sociali au lucrat împreună la stabilirea unui cadru de politici pentru modernizarea educației și formării.

În domeniul educației și formării profesionale (EFP), UE a dezvoltat o platformă pentru cooperare voluntară și coordonare între Statele membre, denumită „Procesul Copenhaga”.

În cadrul „Procesului Copenhaga”, Statele membre, împreună cu partenerii sociali, au pus la punct instrumente și principii comune la nivel european (Caseta 1), acestea fiind:

- Cadrul European al Calificărilor (EQF)
- Sistemul european de credite pentru EFP (ECVET);
- Europass;
- Cadrul european de asigurare a calității pentru EFP (EQAVET);
- Principii și linii directoare pentru identificarea și validarea educației în contexte non-formale și informale;
- Principii pentru consiliere și orientare pe tot parcursul vieții.

Caseta 1: Instrumente europene comune

Cadrul European al Calificărilor (EQF)

EQF vine în sprijinul învățării pe tot parcursul vieții și mobilității, reprezentând cadrul comun de referință pentru calificări. Acesta are opt niveluri, care permit calificărilor naționale (învățământul general și superior precum și educația și formarea profesională) să fie comparate între ele și cu cele din alte țări. Înființarea EQF a declanșat dezvoltarea de cadre naționale ale calificărilor (CNC) în multe țări europene care le percep ca reprezentând cea mai bună soluție de corelare a calificărilor naționale cu EQF.

¹ Statele membre ale UE, Spațiului Economic European (EEA) și țările candidate la aderare.

Sistemul european de credite pentru educația și formarea profesională (ECVET)

ECVET promovează mobilitatea geografică și profesională. Acesta ajută la validarea, recunoașterea și acumularea de competențe și cunoștințe la locul de muncă, câpătate pe parcursul șederii în altă țară sau în situații diferite, astfel încât aceste experiențe să contribuie la calificarea profesională.

Consiliere și orientare pe tot parcursul vieții

Consiliul Uniunii Europene a adoptat două rezoluții referitoare la orientare: una în 2004 și alta în 2008. Un obiectiv important pentru orientarea pe tot parcursul vieții îl reprezintă promovarea egalității de șanse în accesul, participarea și rezultatele învățării pe tot parcursul vieții, precum și în participarea pe piața muncii.

Europass

Europass vine în ajutorul mobilității prin sprijinirea comunicării cunoștințelor, abilităților și competențelor individuale acumulate prin intermediul educației, formării sau experienței de muncă, precum și în contexte informale. Europass constă din cinci documente: Curriculum Vitae și Pașaportul lingvistic plus Mobilitățile Europass, Suplimentul la certificat și Suplimentul la diplomă, care înregistrează informațiile suplimentare legate de procesul de învățare acumulat pe parcursul unei șederii în altă țară europeană, prin raportare la o calificare EFP și la o diplomă din cadrul învățământului superior.

Cadrul european de asigurare a calității în educație și formare profesională (EQAVET)

EQAVET vizează creșterea transparenței, relevanței pe piață, consecvenței și transferabilității calificărilor în educația și formarea profesională pe întreg teritoriul european. EQAVET este compatibil cu principalele modele de asigurare a calității. El include un ciclu de îmbunătățire și asigurare a calității bazat pe criterii de calitate și descriptori orientativi. Acesta are în vedere atât sisteme EFP cât și furnizori de EFP.

Validarea învățării în contexte non-formale și informale

În 2004, Consiliul Uniunii Europene a adoptat principiile europene în domeniul validării. Acestea au fost completate în 2009 cu liniile directoare europene pentru validarea învățării în contexte non-formale și informale. Comisia Europeană lucrează la ora actuală la o Recomandare cu privire la procesul de validare.

Aceste instrumente și principii constituie un cadru integrat, al cărui impact depinde de consecvența acestora și de modul în care ele interacționează. Implementarea lor va crește transparența calificărilor, va veni în sprijinul mobilității și în beneficiul cetățenilor punând la dispoziție o metodă sistematică de validare și certificare a cunoștințelor, abilităților și competențelor.

Principiile și instrumentele europene au fost elaborate în diverse etape pe parcursul perioadei 2004-09. Pentru fiecare dintre ele, obiectivele, liniile directoare și calendarele sunt agreate la nivel european, cu o implementare lăsată la inițiativa Statelor membre.

Toate se bazează pe conceptul de „**rezultate ale învățării**” care fac mai ușoară înțelegerea a ceea ce deținătorul unui certificat sau diplome cunoaște, înțelege sau este capabil să facă. De asemenea, ele prevăd recunoașterea rezultatelor învățării și fac vizibile competențele dobândite anterior în contexte non-formale și informale.

Dezvoltarea de principii și instrumente europene a stimulat dialogul în rândul unei game largi de factori interesați, incluzând guverne, parteneri sociali, instituții, cursanți și furnizori de EFP din sectorul public și privat. În urma acestui proces rezultă o înțelegere comună a calificărilor și a modului în care se relaționează acestea. Dialogul a îmbunătățit, de asemenea, legăturile dintre diferitele părți ale sistemelor naționale de educație și formare, modul în care sisteme din țări diferite se raportează între ele, precum și modul în care educația și formarea pot deveni mai relevante pentru nevoile de pe piața muncii.

Europass, ECVET și validarea sprijină persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă sau care se înscriu în cadrul unei forme de pregătire. De la lansarea Europass în luna februarie 2005, au fost generate online 15,5 milioane CV-uri Europass. Au fost emise sute de mii de suplimente la diplomă și la certificate, mobilități Europass. La ora actuală peste 150 de proiecte pilot la nivel european sunt în stadiul de experimentare și testare a ECVET pentru a facilita implementarea sistemelor de credite în EFP în toate Statele membre.

Sunt puse la punct proceduri pentru validarea rezultatelor învățării în cadrul tuturor Statelor membre, reflectând astfel principiile și liniile directoare convenite la nivel european. Statele și-au dezvoltat sisteme de orientare pe tot parcursul vieții, și pentru adulți, pentru a ajuta la o mai bună gestionare a traiectoriei educaționale și profesionale a individului.

EQF și EQAVET operează la nivel sistemic. Majoritatea țărilor s-au angajat la corelarea sistemelor lor naționale de calificări cu EQF până la sfârșitul anului 2012, pentru a ușura recunoașterea calificărilor pe întreg teritoriul european. Prin sprijinirea procesului de asigurare a calității, EQAVET oferă o bază de încredere și siguranță în calificările EFP naționale și în compararea lor internațională prin intermediul EQF. Îmbunătățirea calității crește gradul de atractivitate a EFP.

Interacțiunea între instrumente și principii

Instrumentele și principiile ușurează înțelegerea calificărilor și încurajează învățarea pe tot parcursul vieții, flexibilizând în mai mare măsură sistemele, ceea ce, la rândul său, vine în sprijinul mobilității geografice și ocupaționale.

Caseta 2 ilustrează modalitatea în care instrumentele și principiile interacționează din perspectiva individului. Ele sunt plasate în centrul procesului de învățare și permit indivizilor să:

- își prezinte cunoștințele, abilitățile și competențele într-o manieră transparentă, îmbunătățindu-le accesul la procesul de învățare și ocuparea unui loc de muncă în țară și peste hotare;
- aibă o privire de ansamblu asupra oportunităților de învățare;

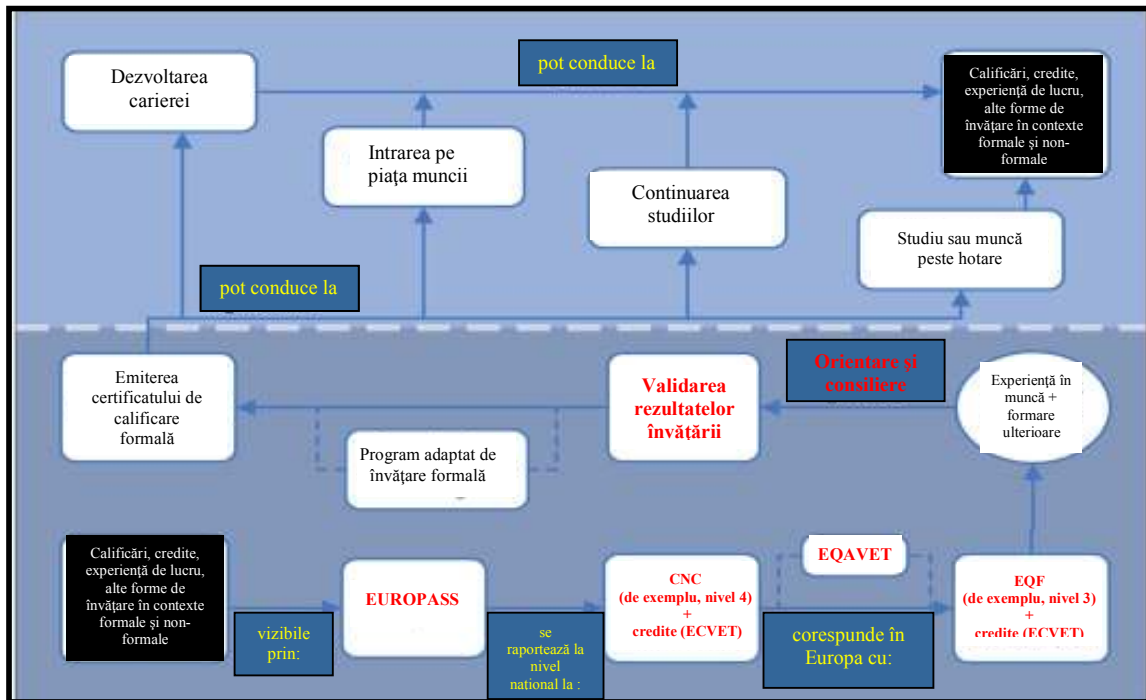
- planifice o carieră de învățare pe tot parcursul vieții, permițându-le să îmbine învățarea în școală cu formarea la locul de muncă.

Prin reducerea obstacolelor în calea procesului de învățare, instrumentele și principiile pot îmbunătăți perspectivele de ocupare a unui loc de muncă și de carieră.

Cu toate că fiecare instrument și principiu are propriul său scop, numai prin interacțiunea acestora se produce sinergia care să le permită să-și atingă potențialul și să producă beneficiile așteptate pentru cetățeni și sistemele EFP.

Individul ar trebui să se găsească în poziția care să îi permită să beneficieze de pe urma acestei interacțiuni pentru a-și stabili propriile parcursuri de învățare. De exemplu, experiența și pregătirea acumulată la locul de muncă și în viață ar trebui să ofere unei persoane oportunitatea de a-și obține o calificare formală. Sprijiniți de orientarea pe tot parcursul vieții, indivizii pot lua decizii în cunoștință de cauză în ceea ce privește educația, formarea și munca. Sistemele de validare bazate pe principiile europene ar permite fiecărui individ recunoașterea nou-dobânditelor cunoștințe, calificări și competențe.

Caseta 2. Interacțiunea principiilor și instrumentelor europene comune

Validarea poate să nu conducă la o calificare completă sau nici măcar la una parțială, însă, în cazul multor persoane, aflate în căutarea unui loc de muncă sau a unei promovări, vor fi suficiente identificarea și documentarea în mod sistematic a experienței căpătate de acestea. Acest lucru oferă mai multe opțiuni pentru persoanele respective. Ele și-ar putea continua studiile, fie la un nivel superior, fie, dacă o doresc, la un nivel inferior, poate pentru a se califica într-o nouă ocupație, meserie sau profesiune. Pe măsură ce calificările devin inteligibile peste hotare, se naște și opțiunea de a studia sau lucra într-un alt stat european.

Acesta reprezintă doar un exemplu în ceea ce privește modul în care principiile și instrumentele europene interacționează și fac sistemele mai flexibile și mai accesibile.

Coerență, integrare și coordonare

Pentru a asigura interacțiunea eficace a principiilor și instrumentelor europene, dezvoltarea și implementarea acestora trebuie să fie coerentă. În unele cazuri, acest lucru poate necesita o integrare a instrumentelor existente, în alte cazuri, este mai degrabă vorba de o definiție și clarificare a rolului pe care fiecare îl joacă în relație cu celelalte și de utilizarea unei terminologii comune care să faciliteze realizarea de corespondențe.

De exemplu, o opțiune ar putea fi reprezentată de un sistem unic de credite care să integreze ECVET și ECTS (sistemul european de transfer și acumulare de credite pentru învățământul superior). Cu toate acestea, este importantă clarificarea granițelor dintre instrumente, cum ar fi sisteme de credite și cele de validare. Ambele oferă oportunități de recunoaștere a procesului de învățare desfășurat în afara sistemului național formal, însă fiecare are propriile scopuri specifice.

Informațiile în legătură cu relațiile dintre instrumente și principii sunt importante și se fac eforturi în sensul îmbunătățirii gradului de documentare. De exemplu, începând cu anul 2012, certificatele și diplomele naționale vor începe să arate nivelul EQF corespunzător lor. Documentele Europass vor face referire la nivelurile din CNC și EQF, precum și ECVET. Rolul CNC ca puncte de referință pentru celelalte instrumente este esențial. Valoarea și forța de atracție a sistemelor de validare și de credite sunt considerabil îmbunătățite dacă acestea sunt parte integrantă a CNC.

În rezumat, principiile și instrumentele sistemice, precum EQF și EQAVET, stau la baza celor utilizate de către beneficiarii individuali, precum Europass, ECVET și sistemele de validare. După cum s-a menționat mai sus, principiul rezultatelor învățării face parte intrinsecă din toate instrumentele și oferă o caracteristică integratoare care facilitează consecvența și interacțiunea acestora.

Provocări: schimbările culturale

Circumstanțele sunt favorabile pentru a face din principiile și instrumentele europene un succes. Principiile și instrumentele europene beneficiază de un puternic sprijin politic și fac parte din strategia de modernizare a educației și formării. Schimbările instituționale precum dezvoltarea programelor post-secundare la nivel non-terțiar, a calificărilor profesionale de nivel superior și o mai largă utilizare a rezultatelor învățării în cadrul calificărilor de nivel terțiar aduc tot mai aproape EFP și învățământul superior.

Însă persistă nevoia de a construi o punte între conceptele care stau la baza instrumentelor și aplicarea acestora la realitățile sistemelor naționale de educație și formare și de calificări. Mai multe țări au utilizat rezultatele învățării pentru a-și defini descriptorii folosiți la propriile niveluri ale CNC. Cu toate acestea, rezultatele învățării trebuie să fie aplicate cu consecvență și trebuie să abordeze în mod sistematic standardele, curriculele, evaluarea și metodele de predare și învățare.

Pe lângă toate acestea, este necesară corelarea instrumentelor cu piața muncii. În cadrul ESCO (clasificarea standard europeană în domeniul ocupațiilor, competențelor și calificărilor), terminologia cadrului calificărilor este corelată cu terminologia pieței muncii (a ocupațiilor). Acest lucru va permite o corelare mai rapidă a calificărilor (rezultate ale învățării) cu nevoile pieței muncii.

Problemele care se prefigurează pentru următoarea etapă a principiilor și instrumentelor europene sunt în parte de natură tehnică (de exemplu, un sistem unic de transfer al creditelor pentru educație și EFP) și în parte de natură politică și culturală (de exemplu, egalitatea valorică între calificările generale și cele profesionale).

Statele lucrează în mod voluntar la principiile și instrumentele europene și le implementează prin intermediul consultărilor și realizării de rețele, nu în baza unor reglementări la nivel european. În consecință, sunt esențiale parteneriate lărgite între interesele educației și formării și cele ale pieței muncii (incluzând aici partenerii sociali și sectoarele de activitate economică) la nivel național și european pentru a putea înregistra progrese.

Folosirea cu maximă eficacitate a principiilor și instrumentelor europene necesită deschidere, dialog, răbdare și determinare. Sunt necesare monitorizarea, continuarea cercetărilor și evaluarea iar acestea vor avea nevoie de resurse deși constrângerile bugetare limitează investițiile publice. (Caseta 3)

La momentul în care vor fi pe deplin implementate și vor interacționa într-o manieră eficace, principiile și instrumentele europene vor contribui în mod fundamental la un sistem modern de educație și formare în Europa și vor avea potențialul uriaș de a veni în beneficiul cetățenilor europeni pe parcursul traiectoriilor profesionale și de formare ale acestora.

Caseta 3: Monitorizarea evoluțiilor actuale

Cedefop monitorizează cu regularitate evoluțiile cadrelor naționale ale calificărilor și ECVET în Europa. De asemenea, inventariază metodele de validare a educației în contexte non-formale și informale din Europa și raportează cu regularitate în ceea ce privește progresul general înregistrat în cadrul „Procesului Copenhaga” la nivel național și european. Pe lângă acestea, Cedefop realizează cercetări și analize comparative pe marginea unor aspecte corelate și sprijină activitatea rețelelor organizate pentru asigurarea calității și orientare pe tot parcursul vieții.

Activitatea referitoare la instrumentele europene este coordonată de Comisia Europeană și este sprijinită de Cedefop și grupurile de lucru formate din experți la nivel european.

Publicațiile referitoare la principiile și instrumentele europene pot fi regăsite la adresele:
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/understanding-qualifications/index.aspx> și
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/developing-lifelong-learning/index.aspx>

NOTĂ IMPORTANTĂ:

Prezenta traducere este realizată în cadrul proiectului QUALVET@RO, nu are un caracter oficial și nu angajează, în niciun fel, răspunderea instituțiilor europene sau naționale.